

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2004/79

Karar Sayısı : 2007/6

Karar Günü : 25.1.2007

Resmi Gazete Tarih-Sayısı :17.01.2008 - 26759

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Ali TOPUZ ve Haluk KOÇ ile birlikte 121 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 23.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun;

A- 6. maddesinin,

1- Birinci fıkrasının ikinci tümcesinin

2- İkinci fıkrasının,

3- Üçüncü fıkrasının,

4- Dördüncü fıkrası,

B- 7. maddesinin,

1- Birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "...aynen veya değiştirerek..."

ibaresinin,

2- Üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan "...ile birinci fıkırada sayılanlar..."

ibaresi ile (b), (c), (d) ve (e) bentlerinin,

C- 8. maddesinin,

1- Üçüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü tümcelerinin,

2- Beşinci fıkrasının,

3- Altıncı fıkrasının,

D- 9. maddesinin,

1- Dördüncü fıkrasında yer alan "...bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ..."ibaresinin,

2- Beşinci fıkrasının,

E- 14. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "... olanlar dışındaki ..." ibaresinin,

F- 18. maddesinin birinci fıkrasının (I) bendinin,

G- 22. maddesinin son fıkrasında yer alan "... toplam memur sayısının % 10'unu ve" ibaresiyle "... encümen kararıyla ..." ibaresinin,

H- 23. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesinin,

I- 24. maddesinin (n) bendinin,

J- 25. maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde ..." bölümünün,

K- 26. maddesinin birinci tümcesinin,

L- 27. maddesinin,

1- Birinci fıkrasının son tümcesinin,

2- Altıncı fıkrasının,

3- Yedinci fıkrasının,

M- 28. maddesinde yer alan "... bu kanuna aykırı olmayan ..." ibaresinin,

N- Geçici 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, altıncı ve yedinci fıkralarının,

O- Geçici 3. maddesinin üçüncü fıkrasının son tümcesinin,

Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 36., 47., 67., 87., 88., 123., 127., 162., 163., 169. ve 170. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A - İptali İstenilen Yasa Kuralları

23.7.2004 günlü, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun iptali istenilen fıkra, bent, bölüm ve ibarelerini içeren maddeleri şöyledir:

1- "MADDE 6.- Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. **Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.**

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek ilçeler beşte bir, ilk kademeler onda bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Tama ulaşmayan kesirler dikkate alınmaz. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 12 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır."

2- "MADDE 7.- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

b) Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını **aynen veya değiştirerek** onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak.

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

e) Belediye Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak.

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri

ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiğı alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteğı sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödöl vermek.

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek.

z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri bu görevlerden uygun gördüklerini belediye meclisi kararı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler **ile birinci fıkra** **sayılanlar** dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkra da belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar bu Kanun kapsamı dışındadır."

3- "MADDE 8.- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Alt yapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma plânı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. **Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır.** Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır."

4- "MADDE 9.- Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına

ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve **bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla** ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz."

5- "MADDE 14.- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir.

Kararlar, kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir. Mülkî idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili **olanlar dışındaki** kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir."

6- "MADDE 18.- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.

b) Belediyeyi stratejik plâna uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.

c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.

d) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.

e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.

f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.

h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.

i) Belediye personelinin atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.

j) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.

k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.

l) Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek.

m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürllü merkezleri oluşturmak.

Büyükşehir belediyelerinin 7 nci maddeye göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için büyükşehir belediye başkanının uygun görüşü aranır."

7- "MADDE 22.- Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine İçişleri Bakanı tarafından atanır. Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri, genel sekreter yardımcısı kadrosuna atananlar ise bakanlık bağımsız daire başkanları için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar.

Büyükşehir belediyesi daire başkanları, bağlı genel müdürlüklerin daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre **toplam memur sayısının % 10'unu ve** Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının (30.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak **encümen kararıyla** yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir."

8- "MADDE 23.- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak % 5 pay.

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50'si.

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.

f) 7 nci maddenin (f) bendine göre tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak %50'si.

g) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

h) Kira, faiz ve ceza gelirleri.

i) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.

j) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılabacak gelirler.

k) Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılâtından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

n) Şartlı ve şartsız bağışlar.

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki % 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. **Bu payın %75'i bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan %25'i ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır.** Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığınca yapılır.

Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak büyükşehir belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da uygulanır."

9- "MADDE 24.- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.

b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.

c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.

d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.

h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.

i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.

j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

k) Dava takip ve icra giderleri.

l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.

n) Kamu yararı görölen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.

o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.

r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütölmesi için yapılan diğer giderler."

10- "MADDE 25.- Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisince **yatırım ve hizmetler arasında bütönlük sağlayacak biçimde** aynen veya değıştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşölerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

a) Bütçe metnindeki kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değıştirmeye,

b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörölen sınırlarına çekmeye,

c) Kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,

d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,

Yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay, itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır."

11- "MADDE 26.- Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler. Büyükşehir belediyesi, kendine ait büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir; ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir."

12- "MADDE 27.- Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon, büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılamak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 3'ünü aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında

yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine malî ve aynî yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir."

13- "MADDE 28.- Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır."

14- "GEÇİCİ MADDE 2.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülkî sınıridir. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülkî sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu birmilyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu birmilyondan ikimilyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu ikimilyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur.

Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelir. Bu belediyeler hakkında bu Kanun ile Belediye Kanununun belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Birinci fıkra gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülkî sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile, büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde bulunan köylerden; birinci fıkrada belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir.

Birinci fıkra gereğince büyükşehir kapsamına alınan belediyelerin sınırlarında yerleşim düzeni gerekleri dikkate alınarak bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir sene içinde büyükşehir belediye meclisinin talebi üzerine İçişleri Bakanlığınca gerekli değişiklikler yapılabilir.

Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler.

Tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları hak, alacak ve borçları mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredilir.

Büyükşehir belediye kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözülür."

15- "GEÇİCİ MADDE 3.- Büyükşehir belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşlar ile sermayesinin % 50'sinden fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin; 30.6.2004 tarihi itibarıyla kamu kurum ve kuruluşlarına olan kamu ve özel hukuka tabi alacakları, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere bu Kanunun yayımını izleyen altı ay içinde mahsup edilir. Bu madde kapsamındaki alacak ve borç ifadesi bu alacak ve borçlara ilişkin fer'ileri ve cezaları da kapsar.

Yukarıdaki fıkra kapsamında yer alan kuruluşların mahsup işlemine konu olan veya olmayan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının % 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir.

Bu maddeye göre yapılacak mahsup ve kesinti işlemleri yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili kuruluş ile uzlaşma komisyonu tarafından belirlenir; Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından karara bağlanır. **Bakanlar Kurulu, ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirmeye, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulamamaya, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapmaya yetkilidir.**

Uzlaşma komisyonu Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı ve İller Bankasından birer temsilciden oluşur. Büyükşehir belediyeleri için ayrıca uzlaşma komisyonu kurulmaz. Belediyeler için kurulan komisyon büyükşehir belediyeleri için de görev yapar."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 36., 47., 67., 87., 88., 123., 127., 162., 163., 169. ve 170. maddelerine dayanılmıştır.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Fazıl SAĞLAM, A. Necmi ÖZLER ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılımıyla 8.9.2004 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Genel Açıklama

Anayasa'nın 123. maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olup kanunla düzenleneceği, kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve *yerinden yönetim* esaslarına dayanacağı belirtilmiştir. Buna uygun olarak 126. maddede merkezi idareye, 127. maddede ise mahallî idarelere ilişkin esaslara yer verilmiştir.

Mahallî idarelere ilişkin Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında bunların il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri oldukları; ikinci fıkrasında, kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği; üçüncü fıkrasında, seçimlerinin 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı öngörülmektedir. Bu fıkranın son tümcesinde de, *"Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir."* denilmek suretiyle il özel idaresi, belediye ve köy dışında farklı bir yerel yönetim biçimi olan büyükşehir belediyesi kurulmasına imkan sağlamıştır. Buna ilişkin gerekçede, *"Şehirleşmenin hızla geliştiği memleketimizde, büyük şehirlerin problemlerini yürürlükte bulunan ve yıllarca önce çıkarılmış kanunlarla çözümlmek imkânsız hale gelmiştir. Nitekim, büyük şehirlerimiz ulaşım, kanalizasyon gibi, problemlerini çevredeki belediyelerle birlikte çözümlmek zorunluluğu ile karşılaşılması bunu kanıtlamaktadır. Son zamanlarda çevredeki yerleşim yerlerinin ana belediyelere bağlanması uygulaması da bu ihtiyaçtan doğmuştur. İşte bu zorunluluklar karşısında, hizmetlerin daha iyi görülebilmesini sağlamak amacıyla büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimlerinin kanunla getirilebilmesi imkânının Anayasa ile tanınması yoluna gidilmiştir."* ifadelerine yer verilmiştir.

5216 sayılı Yasa'nın gerekçesinde ise;

"...Bugün ülkemizde 16 büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Ülke nüfusunun % 32'si, belediyeli nüfusun ise % 41,2'sini oluşturan 22 milyon insan 16 büyükşehirde yaşamaktadır

Geçmişte tecrübesi bulunmayan ve ilk defa 1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile hayata geçirilen bir sistemin uygulamada bazı eksikliklerinin olması ve bu alanda kimi sorunların yaşanması doğaldır. Görev ve yetkilerin paylaşılmasında nesnel ölçütler bulunmadığı, yönetim kademeleri arasında işbirliği kurma mekanizmalarının yeterli olmadığı, büyükşehir yönetiminin kesin bir hakimiyetinin bulunduğu, büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon

yapılamadığı ve belediye büyüklüklerinin çok farklı olduğu sorun olarak genel kabul gören hususlardır.

Bu sorunların çözülmesi ve büyükşehir belediye yönetiminin daha etkin işleyen bir duruma getirilmesi acil bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, kamu yönetiminde meydana gelen gelişmeler büyükşehir belediyelerinin de yeniden yapılandırılmasını, bu idarelerin etkin, saydam, hesap verebilir ve katılımcı bir yapıya kavuşturulmasını gerektirmektedir...

Bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için bir milyon nüfusa sahip olma şartı öngörülerek bir ölçek de getirilmektedir. Görev bölüşümünde ise ilçe veya ilk kademe belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan mahallî müşterek görev ve hizmetler ilçe ve ilk kademe belediyelerince yerine getirilme esası benimsenmiştir. Büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya malî bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetler ise büyükşehir belediyesince yapılacaktır. Bu ayrıca ilçe veya ilk kademe belediyelerince de yapılabilecek ancak uygulamada uzlaşmazlıklara yol açacak olan hizmetler de büyükşehir belediyesi tarafında yerine getirilecektir. Böyle bir bölüşüm, uygulamada nesnelliği sağlamanın yanında yönetim düzeyleri arasında hizmetlerde yerindenlik ilkesinin gerçekleşmesine de imkân verecektir.

Büyükşehir belediyesi, hizmetlerin yürütülmesi konusunda büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon yetkisine sahip olacaktır. Ayrıca ilçe ve ilk kademe belediyelerini de kapsamak üzere yönlendirici kararlar alabilecektir. Hizmetlerin büyükşehir çapında tespit edilen plan ve politikalara uygunluğunu sağlamak için büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin meclislerince alınan kararlar büyükşehir belediye başkanına gönderilecek, başkan bunlardan uygun görmediklerinin yeniden görüşülmesini isteyebilecektir..." görüşlerine yer verilmiştir.

5216 sayılı Yasa ile bazı yerlerde il mülki sınırları, bazılarında ise nüfuslarına göre 50, 30 ve 20 kilometre yarıçaplı bir daire olarak sınırları çizilen büyükşehir belediyeleri içerisinde kalan belediyelerle orman köylerinin tüzel kişilikleri korunmuştur. Diğer yandan, bunların idari işlemle sınırlarının genişletilmesine olanak sağlanmıştır. Kuruluşları Anayasa'nın 127. maddesine dayanan büyükşehir belediyelerinde, görev ve hizmetlerin koordinasyon içerisinde yürütülmesi amaçlanmaktadır. Bunun için, görev ve hizmetlerin Anayasa'nın aynı maddesinde sözü edilen yerinden yönetim ilkesi ve mahalli müşterek ihtiyacın boyutlarıyla bağlantılı olarak, büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya malî bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetlerin büyükşehir belediyesince yapılması kaçınılmaz gözükmektedir. Bunun için de, ilçe veya ilk kademe belediyelerinin bazı görev ve yetkileriyle özerkliklerinde kısmen sınırlandırma yapılması büyük yerleşim merkezleri için öngörülen büyükşehir belediyesi kurulmasına bağlı doğal bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki belediyelerin, diğer belediyelerin sahip oldukları tüm yetki ve görevleri aynen korumaları büyükşehir belediyesi kurulmasındaki amaçla bağdaşmaz. O nedenle, mahalli müşterek ihtiyacın boyutuyla orantılı olarak ilçe ve ilk kademe belediyelerinin büyükşehir belediyesi ile bütünlük içerisinde yönetilmesi, başta imar, altyapı ve ulaşım olmak üzere önemli sorunlarının bir merkezden çözümlenmesi bunların özerkliklerinin kaybı anlamına gelmez.

B- Yasa'nın 6. Maddesinin Birinci Fıkrasının İkinci Tümcesi ile İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Fıkralarının İncelenmesi

1- Anlam ve Kapsam

İptal başvurusunda 5216 sayılı Yasa'nın "Büyükşehir belediyesine katılma" kenar başlıklı 6. maddesinin birinci fıkrasının ilk tümcesi hariç, maddenin tamamının iptali istenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının iptal istemine konu edilmeyen ilk tümcesinde, büyükşehir belediyesinin sınırları çevresindeki belediye ve köylerin aynı il sınırları içinde kalanlarının büyükşehir belediyesine katılması konusunda 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

5393 sayılı Yasa'nın konuya ilişkin 8. maddesindeki koşullara bakıldığında, öncelikle belde, köy veya bunların bazı kısımlarının bir başka beldeye katılabilmesi için bu yerlerin meskun sahalarının katılacak beldenin meskun sahasına uzaklığının 5.000 metrenin altına düşmesi, buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurması, katılacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılması ve oylama sonucunun olumlu olması gerekmektedir. Bu koşulların tümünün gerçekleşmesi halinde başvuruya ait evrak valilik tarafından katılacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi, evrakın gelişinden itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi halinde katılım gerçekleşir. Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında, Belediye Kanunu'nun 6. maddesine göre işlem yapılır ve sonuç İçişleri Bakanlığına bildirilir. Bir beldenin bazı kısımlarının komşu bir beldeye katılmasında veya yeni bir belde ya da köy kurulmasında, beldenin nüfusunun 5.000'den aşağı düşmemesi gerekir. Bu şekilde gerçekleşen katılmalarda, katılan belde ile bazı kısımları veya tümü katılan köy veya belde arasında; taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçların devri ve paylaşımı, aralarında düzenlenecek protokolle belirlenir.

Bununla birlikte, Belediye Kanunu'nun anılan maddesinin ikinci fıkrasının beşinci tümcesindeki "*Büyükşehirlerde birleşme ve katılma işlemleri, katılacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.*" hükmü ile dördüncü fıkrasındaki "*Büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ayrılma yoluyla yeni bir belde kurulması için belde nüfusunun 100.000'den aşağı düşmemesi ve yeni kurulacak beldenin nüfusunun 50.000'den az olmaması şarttır.*" hükümlerine yer verilmek suretiyle, Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda yer alan ve iptali istenilen kurallara benzer düzenlemeler yapılmıştır. Bu nedenle, Belediye Kanunu'na atıf yapan ve iptali istenilmeyen ilk tümce gereğince uygulanma durumunda olacak Belediye Kanunu'nun anılan hükümleri nedeniyle, büyükşehir belediyesine katılma konusunda farklı hükümlerin varlığı devam etmektedir.

5216 sayılı Yasa'nın birinci fıkrasının iptali istenilen ikinci tümcesinde, birinci tümcede söz konusu edilen katılma kararının "*ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınacağı*" belirtilmektedir. 5393 sayılı Yasa'da ise "*katılacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine*" şeklinde ifade edilen bu duruma göre, ilgili ilçe veya ilk kademe belediyesi kendisine katılım konusunu (talep veya

görüş olarak) büyükşehir belediyesine iletecek ve büyükşehir belediye meclisi bunu karara bağlayacaktır.

Maddenin iptal konusu ikinci fıkrasında, imar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı hallerde, birinci fıkra da belirtilen belediye ve köylerin büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içerisine alınabileceği öngörülmektedir. Böylece, fıkra da sayılan imar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kılması gibi durumlar için ilk fıkra ile bu fıkranın gönderme yaptığı Belediye Kanunu'ndaki prosedürün uygulanması söz konusu olmayacaktır. Bu durumda katılma işlemi, Büyükşehir Belediye Meclisi kararı, İçişleri Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu'na tamamlanmaktadır.

Maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının da iptali istenmiş ise de, bu fıkralar iptal davasının açılmasından sonraki tarihlerde aşağıdaki gibi yeniden düzenlenmiştir.

2.7.2005 günlü, 5390 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle iptal istemine konu üçüncü fıkra:

"Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesine, diğer belediyeler ilk kademe belediyesine dönüşür. Köylerin tüzel kişiliği kalkar ve bunların mahalle olarak katılacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir." şeklinde,

21.4.2005 günlü ve 5335 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle değişik dördüncü fıkra ise;

"İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, mevcut belediyelerin temsil edildiği şekilde büyükşehir belediye meclisinde temsil edilirler." biçiminde değiştirilmiş bulunmaktadır.

Bu sebeple, konusu kalmayan bu fıkralara ilişkin istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

2- Anayasaya Aykırılık Sorunu

Dava dilekçesinde, seçimlerden sonra belediye meclisine yeni katılımları mümkün kılarak seçimlerde oluşmuş temsilcilerin sayı ve oranının değiştirilmesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'ndaki referandumu öngörmemesi, büyükşehir belediyesi seçim çevresine katılacak ilçe ve ilk kademe belediye üyelerinin seçildiği seçim çevresi ile büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçildiği seçim çevrelerinin farklılığı nedeniyle, seçmenlerin oy vermediği yeni bir belediye meclisinin oluşturulması nedenleriyle kuralların Anayasa'nın 2., 11., 67. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi, yasaların Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere bağlı kalmak zorunda olmadığından itiraz konusu kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 123. maddesi yönünden de incelenmiştir.

İptali istenilen tümce ve fıkralarda, büyükşehir belediye sınırları çevresinde bulunan belediye ve köylerin, "ilçe veya ilk kademe meclisinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisi kararıyla"; imar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda ise "büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı" ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabileceği öngörülmektedir. İmar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda Belediye Kanunu'ndaki mesafeye ilişkin şart aranacaksa da, talep ve oylama gibi katılacak köy veya beldedeki işlemlere gerek bulunmamaktadır.

Bu düzenlemenin gerekçesinde *"3030 sayılı Kanuna göre, Büyükşehir belediyesinin sınırları kuruluş kanununda gösterilmekte ve kanun dışında idarî işlemlerle sınırların değiştirilmesine imkân bulunmamaktadır... Hizmetlerin etkili, verimli ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi açısından bazı yerleşim yerlerinin büyükşehir belediye sınırları içine alınması gerekmekte; ancak, kanun çıkarılamadığı için büyükşehir belediye sınırları değiştirilememekte ve bu durum ciddi sorunlara yol açmaktadır. Madde ile, Belediyeler Kanunu'nun 8 inci maddesindeki usulün, büyükşehir belediyesinde de uygulanmasına imkân sağlanarak, idarî işlem ile büyükşehir belediye sınırlarının genişletilmesi öngörülmektedir"* denilmiştir.

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tarif edildikten sonra; ikinci fıkrada, bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasının son tümcesinde, *"Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir."* denilmek suretiyle büyükşehir belediyesi kurulmasına imkan sağlanmıştır.

Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında *"Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur"* denilmektedir. Buna göre, kamu tüzelkişiliği kanunla, ya da kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle kurulabilir. Aynı şekilde, "usulde paralellik" ilkesi uyarınca bunların kaldırılmaları da kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle olabilir. Kuşkusuz, bunun hukukun genel ilkeleriyle Anayasa'nın diğer kurallarına da uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekir.

Buna göre, 6. maddenin birinci fıkrasının son tümcesiyle, katılım kararının ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisi tarafından alınmasında, kanunla verilen bir yetkiye dayanıldığından Anayasa'ya aykırılıktan söz edilemez.

Öte yandan, maddenin ikinci fıkrasında, imar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilmesi öngörülmektedir. İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarla sınırlı bu katılmalarda, katılan yerlerin mahallî müşterek ihtiyaçlarının büyükşehir belediyesinin mahallî müşterek ihtiyaçları kapsamında kaldığı gözetildiğinde, maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi sözkonusu hizmetlerin etkili, verimli ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle 5216 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesiyle ikinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 11., 123. ve 127. maddelerine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. İptal isteminin reddi gerekir.

İncelenen kapsam bağlamında kuralların Anayasa'nın 67. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Aynı maddenin üçüncü fıkrası 2.7.2005 günlü, 5390 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle; dördüncü fıkrası ise 21.4.2005 günlü ve 5335 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle yeniden düzenlendiğinden bu fıkralara dair konusu kalmayan istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına, karar verilmiştir.

C- Yasa'nın 7. Maddesinin Birinci Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "aynen veya değiştirerek" İbaresini, Üçüncü Fıkrasının (a) Bendindeki "ile birinci fıkrafta sayılanlar" İbaresini ile (b), (c), (d) ve (e) Bentlerinin İncelenmesi

1- Maddenin Birinci Fıkrasının (b) Bendinde Yer Alan "aynen veya değiştirerek" İbaresini

Yasa'nın 7. maddesinin birinci fıkrasında büyükşehir belediyesinin görev ve yetkileri düzenlenirken, üçüncü fıkrasında ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görevleri sayılmaktadır.

Birinci fıkranın (b) bendi ile büyükşehir belediyesine, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak görevi verilmektedir. Ayrıca, büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını **aynen veya değiştirerek** onaylamak ve uygulanmasını denetlemek, büyükşehir belediyesinin görev ve yetkisi içindedir. Bu yapılırken üst ölçekteki planlara uygun olması da gerekir. 1/5.000 in altında kalan uygulama imar planlarını yapma görevi ise ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilmektedir. Bu planlar da, Yasa'nın 14. maddesinin son fıkrası gereğince, üç ay içinde büyükşehir belediyesi meclisi tarafından **nazım imar planına uygunluğu yönünden** incelenerek aynen veya değiştirildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye meclisi iptal istemine konu ibare gereği bunları aynen onaylayabileceği gibi değiştirerek de onaylayabilir. Bu planların ilçe veya ilk kademe belediyesi hiç yapılmaması durumunda ise görev büyükşehir belediyesine aittir.

Dava dilekçesinde, ibarenin ilçe ve ilk kademe belediyelerinin özerklikleri ile bağdaşmadığı ifade edilerek, bu yetkiyle ilçe ve ilk kademe belediyelerin imar planları ile ilgili bağımsız hizmet verme ve karar alma iradelerinin yok edildiği ve bu durumun ağır bir vesayet yetkisi olduğundan Anayasa'nın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 127. maddesinin beşinci fıkrasında, "*Merkezî idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idarî vesayet yetkisine sahiptir.*" denilmektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği, üçüncü fıkranın son tümcesinde ise kanunla, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceği ifade edilmiştir.

İdari vesayet mahalli idareler üzerinde merkezi idareye tanınan bir yetki olduğuna göre bir mahalli idare olan büyükşehir belediyesine tanınan bu yetkinin vesayet içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir.

İmarla ilgili karmaşık bir görünüme sahip mevzuatın benimsediği sistemde kural olarak alt ölçekli planların üst ölçekli planlara uygun olması esastır. Diğer yandan, kentsel dönüşümle ilişkin bazı yasalar istisna kabul edilirse, ölçek büyüklüğüne bağlı olarak bu planlar üzerinde yetki sahibi de farklıdır.

5216 sayılı Yasa ile bazı illerde il sınırı, bazılarında merkezden 20, 30 ve 50 km. yarıçapında bir daire sınırı büyükşehir belediyesi sınırları olarak belirlenmiş, bu sınırlar içerisinde kalıp daha önce büyükşehir belediyesine bağlı olmayan belde ve ilçe belediyelerinin tüzel kişiliklerinin devam etmesi öngörülmüştür. İmarla ilgili mahalli müşterek ihtiyaç kavramının büyükşehir belediyesi sınırlar içerisinde de geçerli olduğu açıktır. Büyükşehirin imar düzeninin bir bütünlük içinde ele alınması, bunu sağlamaya yönelik denetimin de üyeleri ilçe ve ilk kademe belediyelerinin belediye meclis üyelerinden oluşan büyükşehir belediye meclisi tarafından yapılması Anayasa'nın 127. maddesinin üçüncü fıkrasının son tümcesi kapsamında değerlendirilmiştir. Aksinin kabulü, bir yandan büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri öngörülürken, diğer yandan büyükşehir belediyesine bağlı ilçe ve ilk kademe belediyelerinin tüm yetkilerinin aynen devamı anlamına gelir. Büyükşehir belediyelerinin kurulmasındaki Anayasal amaç gözetildiğinde, uygulama imar planlarını nazım imar planına uygun olarak değiştirme veya aynen onaylama biçiminde büyükşehir belediyesine verilen bu yetki, ilçe ve alt kademe belediyelerinin özerkliğine müdahale anlamına gelmez.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasanın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

2- Maddenin Üçüncü Fıkrasının (a) Bendindeki "ile birinci fıkra da sayılanlar" İbaresini ile Aynı Fıkradaki (b), (c), (d) ve (e) Bentleri

Dava dilekçesinde, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin özerk yerinden yönetim kuruluşu olmaktan çıkarılarak büyükşehir belediyesi kapsamında birer idari birim haline dönüştürüldükleri, Belediye Kanunu ile diğer belediyelere tanınan birçok yetkinin büyükşehir kapsamında kalan belediyelerce kullanılmasının engellendiği, böylece yetki ve görevler bakımından büyükşehirle bağlı belediyelerle diğerleri arasında farklılık yaratıldığı, bu nedenlerle kuralların Anayasa'nın 2., 10. 11., ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5216 sayılı Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde ilçe ve ilk kademe belediyelerine, "Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler **ile birinci fıkra da sayılanlar** dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak" genel nitelikte bir yetki ve görev olarak verilmiştir. Aynı fıkranın (b), (c), (d) ve (e) bentleri gereğince, esasen büyükşehir belediyesine verilen bazı yetki ve görevleri de bulunmaktadır.

Buna göre;

"b) Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkrada büyükşehir belediyesinin görev alanında sayılan hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek."

ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri arasında ayrıca sayılmaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesinde, mahalli idarelerin mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruldukları, bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği vurgulanmıştır. Maddenin beşinci fıkrasında ifade edilen idarî vesayet kavramıyla, mahalli idarelerle merkezi yönetim arasındaki ilişki düzenlenmektedir.

Genel açıklama bölümünde de belirtildiği üzere, büyükşehirler için kuruluş, yetki ve görevler bakımından özel bir yönetim biçimi öngörüldüğünden, iptali istenen kurallarla ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkilerinde meydana gelen sınırlandırmalar Anayasanın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı görülmemiştir.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi'nin birçok kararında ifade edilen eşitlik ilkesine göre, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan bir belediye ile bu sınırlar dışındaki bir belde veya ilçe belediyesi veya il belediyesi aynı hukuki statüye sahip değildir. Trafik, hava kirliliği, çevre düzeni veya imarla ilgili sorunlar başta olmak üzere, ilçe ve ilk kademe belediyelerini ilgilendiren birçok sorun Anayasa'nın 127. maddesi gereği kurulan büyükşehir belediyesini de ilgilendirir. Bu açıdan, Belediye Kanunu'nun belediyelere verdiği görev ve yetkilerin aynen büyükşehir belediyesi kapsamındaki belediyelere de tanınması, büyükşehir belediyesi kurulmasındaki amaçla bağdaşmaz. Dolayısıyla kuralların Anayasa'nın eşitlik ilkesine uyarlı düşmediği söylenemez.

Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 27. maddelerine aykırı değildir.

İptal isteminin reddi gerekir.

D- Yasa'nın 8. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının İkinci ve Üçüncü Tümceleriyle Beşinci ve Altıncı Fıkralarının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, alt yapı hizmetleri konusunda büyükşehir belediyelerine tanınan yetkilerin eşgüdüm sağlamanın ötesinde olduğu, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütçe

yasaları aracılığı ile ortaya koyduğu yasa yapma iradesine, koordinasyon merkezinin ortak yatırım kararları ile sınırlama getirildiği, yasalarla düzenlenmemiş bir alanda yürütme organına subjektif hakları etkileyen kural koyma yetkisi tanındığı, bu nedenle kuralların Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 127., 162. ve 163. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın "Alt yapı hizmetleri" başlıklı 8. maddesinde, büyükşehir bünyesinde alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içerisinde yürütülmesi amacıyla alt yapı koordinasyon merkezi adıyla bir birimin kurulması öngörülmüştür. Merkezin başkanı büyükşehir belediye başkanı veya görevlendireceği kişi olup, üyeleri ise yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarıyla özel kuruluşların temsilcilerinden oluşmaktadır. Bu merkezin görevi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program haline getirmektir. Böylece, kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alındıktan sonra, bunlar için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılacaktır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için kamu kurum ve kuruluşlarında yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda büyükşehir belediyesi bütçesinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir.

Maddenin iptali istenilen üçüncü fıkrasının ikinci tümcesine göre, Büyükşehir belediyesi tarafından karşılanan bu miktarın ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından ertesi yıl kendi bütçesine konulmasıyla bu tutarın büyükşehir belediyesi veya bağlı kuruluşuna aktarılması gerekmektedir. Beşinci ve altıncı fıkralarında da, koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararların belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcı olduğu, alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 7. maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez." denilmekte, 162. maddesinde bütçenin TBMM'nde görüşülme usulü, 163. maddesinde de bütçede değişiklik yapılabilmesinin esasları belirtilmektedir.

İptali istenen kurallarla, başka bir kurum veya kuruluş tarafından yapılması gerekirken büyükşehir belediyesi veya ilgili kuruluşu bütçesi kullanılarak tamamlanan bir yatırımın ortak programdaki maliyetinin büyükşehir belediyesine iadesi amaçlanmaktadır. Madde gerekçesinde bu husus *"ortak programa alınan altyapı ve ulaşım hizmetlerine ilişkin olarak ilgili kurum bütçesinde yeterli ödenek bulunmadığı takdirde, büyükşehir belediyesi veya belediyenin bağlı kuruluşunun söz konusu yatırım için gereken ödeneği tahsis etmesi ve ilgili kamu kuruluşunun harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme katsayısını da dikkate alarak takip eden yılda belediye hesabına aktarması imkânı getirilmektedir. Getirilen yeni sistem ile kamu yatırımlarının bir bütünlük ve koordinasyon içerisinde yapılması imkânı getirilmekte ve kaynak israfı önlenmektedir"* biçiminde ifade edilmiştir. Bundan, TBMM'nin iradesine müdahale anlamı değil, bütçenin hazırlanmasında dikkate alınması gereken yasal bir unsur olma sonucu çıkarılabilir. İlgili kamu kuruluşunun bütçesine konan miktarın büyükşehir belediyesi hesabına ertesi yıl içerisinde aktarılmasına olanak sağlayan bu düzenlemeyle, harcamayı yapan büyükşehir belediyesine, diğer takip yolları yanında, alacağını

tahsilde kolaylık sağlandığı, böylece ortak programın daha iyi ve sağlıklı işleminin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

İptal istemine konu altıncı fıkrada Merkez'in çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği; Bakanlığın, çıkarılacak bu yönetmelikteki alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'nın görüşünü alacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 7. maddesine göre, Yasakoyucu, belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek, eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare, ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak yasanın uygulanmasını sağlayacaktır. Esasen, Anayasa'nın 8. maddesinin, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasa'ya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir, hükmünün anlamı da budur. Buna göre, Altyapı Koordinasyon Merkezi'nin, kuruluş, çalışma esas ve görevleri maddenin birinci ve ikinci fıkralarında açıklandıktan sonra, alt yapı yatırım hesabının kullanılması, ödenek tahsisi ve aktarımı ile diğer düzenlemeler İçişleri Bakanlığı'nın çıkaracağı yönetmeliğe bırakılmıştır. Çıkarılacak yönetmelikte düzenlenmesi gereken konuların biçim ve süre koşulları gibi yönetime ve bütçe tekniğine ilişkin hususlara ilişkin oldukları anlaşılmaktadır. Bu nedenle, yasa ile çizilen bu çerçeve içindeki teknik ve ayrıntılara ilişkin konuların yönetmelikle belirlenmesinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

Açıklanan gerekçelerle, iptal isteminin reddi gerekir.

E- Yasa'nın 9. Maddesinin Dördüncü Fıkrasındaki "*bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla*" İbaresiyile Beşinci Fıkrasının İncelenmesi

Dava dilekçesinde, ulaşım hizmetleri konusunda büyükşehir belediyesine verilen yetkilerin eşgüdüm sağlamanın ötesinde olduğu, bu yetkiler nedeniyle kurumların tüzel kişiliklerinden doğan bağımsız karar alma yetkilerinin yok edildiği, böylece Büyükşehir belediyesi tüzel kişiliğine, devlet tüzel kişiliği ve diğer kamu tüzel kişiliklerinden üstün bir kişilik verildiği, ayrıca, ulaşım koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesinin, Anayasa'nın 2., 6., 7., 8., 123. ve 127. maddelerdeki kurallara aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5216 sayılı Kanun'un 9. maddesinde, büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulması öngörülmekte; ikinci fıkrada bu Kanun ile Büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon ve güzergah belirlemesi, taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ve il trafik komisyonunun yetkilerinin büyükşehir sınırları dahilinde bu merkez tarafından kullanılacağı ifade edilmektedir.

Maddenin iptali istenen ibarenin içinde yer aldığı dördüncü fıkrasında, ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararların bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcı olduğu hükme bağlanmakta, beşinci fıkra ile de

koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi öngörülmektedir.

Ulaşım koordinasyon merkezine verilen bu yetki, ulaşım konusundaki mahalli müşterek ihtiyacın koordinasyon içerisinde yürütülmesine yöneliktir. Kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi gibi büyükşehirlerde hayati öneme sahip işlerle görevli merkezin aldığı kararların etkin ve istenilen sonucu doğurabilmesi de, bütün kamu kurum ve kuruluşları da dahil olmak üzere bunların herkes için bağlayıcı olmasıyla mümkündür. Aksi halde istenilen koordinasyon sağlanamaz.

Öte yandan Yasa'nın 9. maddesinde ulaşım koordinasyon merkezinin kuruluş, görev, yetki ve çalışma esaslarının çerçevesi çizilmiş olduğundan, önceki maddedeki gerekçelerle Anayasa'ya aykırılık iddiası yerinde görülmemiştir.

İptal isteminin reddi gerekir.

F- Yasa'nın 14. Maddesinin Altıncı Fıkrasındaki "*olanlar dışındaki*" İbaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, büyükşehir belediye başkanına ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütün kararlarını geri gönderme yetkisi verilmesinin ilçe ve ilk kademe belediyelerinin özerklikleri ile bağdaşmadığı, merkezi idareye tanınan vesayet yetkisinin büyükşehir belediye başkanına da tanındığı, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 11. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

"Meclis kararlarının kesinleşmesi" başlığını taşıyan maddenin ilk beş fıkrasında, büyükşehir belediye meclisi kararlarının kesinleşmesi bağlamında Büyükşehir Belediye başkanı ve mülki idare amirinin yetkilerinden bahsedildikten sonra iptali istenen ibarenin yer aldığı altıncı fıkrada, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararlarının dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderileceği, büyükşehir belediye başkanının yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebileceği, ancak ilgili meclisin, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar etmesi durumunda kararın kesinleşeceği belirtilmiştir. İbarenin yer almaması durumunda ise, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yalnızca bütçe ve imar ile ilgili kararlarının kesinleşme şekli yukarıda anlatıldığı biçimde olacaktır. Diğer kararlar ise büyükşehir belediye başkanına gelmeden kesinleşmiş olacaklardır.

Yasa'nın 7. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, büyükşehir belediyesi ve mücavir alanında belli ölçekteki imar planlarını yapmak ve yaptırmak, uygulama ve ıslah planlarını ise aynen veya değiştirerek kabul etmek karar organı olan büyükşehir belediye meclisine görev olarak verilmiştir. Bu meclisin bütçe ile ilgili yetkilerini düzenleyen 25. maddesinin üçüncü fıkrasında da, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken yapabileceği değiştirme, ekleme ve çıkarmaya ilişkin yetkilere yer verilmiştir. Buna göre, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imara ilişkin kararlarının büyükşehir belediye meclisince, diğerlerinin ise büyükşehir belediye başkanı tarafından kesinleşme öncesi incelenmesi öngörülmektedir.

Anayasa'nın 127. maddesinde mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları

kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tanımlandıktan sonra bunların kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında "*Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*" denilmek suretiyle büyükşehir belediyelerinin yolu açılmış, ancak bunun detaylarına dair hüküm getirilmemiştir.

5216 sayılı Yasa ile büyükşehir belediyesi sınırları genişletilirken, bu sınırlar içinde var olan ya da katılan belediyelerin varlıklarına dokunulmamıştır. Genel açıklama bölümünde de vurgulandığı üzere, bunların mahalli müşterek ihtiyaçları gözetildiğinde, büyükşehir belediyesi ile bütünlük içerisinde yönetilmeleri, başta imar, altyapı ve ulaşım olmak üzere önemli sorunlarının bir merkezden çözülmesi zorunlu olabilmektedir. Buna bağlı olarak ilk kademe ve ilçe belediyelerince alınan kararların büyükşehir belediyesinin bütünlüğü içerisinde yeniden gözden geçirilmesi gerekebilir. Öte yandan, ibarenin yer aldığı fıkra göre, büyükşehir belediye başkanının yedi gün içinde gerekçeli olarak yeniden görüşülmesini istediği kararların ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisi tarafından yeniden görüşülerek, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile eski kararda ısrar edilebilmesi de mümkündür. Bu nedenle, imar ve bütçe ile ilgili olanlar dışındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisi kararlarının büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi Anayasa'nın 127. maddesine aykırı değildir.

İptal isteminin reddi gerekir.

G- Yasa'nın 18. Maddesinin Birinci Fıkrasının (I) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, düzenlemeyle büyükşehir belediye başkanına ilçe ve ilk kademe belediyeleri üzerinde hiyerarşik bir yetki verildiği, aynı kamu tüzel kişiliği içinde yer alan bir makamdan diğerine yapılabilen bir işlem olması nedeniyle yetki devrinin iki ayrı tüzel kişi arasında mümkün olmadığı gibi yerinden yönetim ilkesine de uygun olmadığı, bu nedenle Anayasa'nın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18. maddesinde, büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri sayılmıştır. Bunlardan (I) bendinde, büyükşehir belediye başkanının gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devredebileceği hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, tüm eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunu başlıca geçerlilik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, hukuk güvenliği sağlayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik gerektirir.

Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur.

Büyükşehir belediye başkanına kanunla verilen görev ve yetkilerden, mahalli müşterek ihtiyaç kapsamında sınırlı ve devredilebilir nitelikte olanlardan hangilerinin ilçe veya ilk kademe belediye başkanlarına devredilebileceğinin yasayla açıkça belirlenmesi gerekir. Bu Anayasal gereğe karşın, büyükşehir belediyesinin tümünü ilgilendirenler de dahil olmak üzere büyükşehir belediye başkanının tüm görev ve yetkilerini gerektiğinde devredilebilmesine olanak sağlayan düzenlemenin belirlilik unsuru açısından hukuk güvenliği ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır.

Açıklanan nedenle kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural iptal edildiğinden, Anayasa'nın 11. ve 127. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

Bu görüşe Haşim KILIÇ ile A. Necmi ÖZLER farklı gerekçeyle katılmışlar, Osman Alifeyyaz PAKSÜT ise katılmamıştır.

H- Yasa'nın 22. Maddesinin Son Fıkrasındaki "*toplam memur sayısının %10' unu ve*" ile "*encümen kararıyla*" İbarelerinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, başarılı memur sayısı toplam memur sayısının %10'undan fazla sayıda da olabileceğinden, aynı derecede başarılı olmalarına rağmen kimi memurların bu sınırlama nedeniyle ikramiye alamayacak olması, ayrıca bu konudaki belirlemenin, seçilmişlerle atanmışlardan oluşan yürütme organı niteliğindeki belediye encümenine bırakılmasının Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen ibarelerin de içinde yer aldığı fıkrada, sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç, belediye memurlarına başarı durumlarına göre toplam memur sayısının %10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayısının 30000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere, çalıştıkları sürelerle (hastalık ve yıllık izinleri dahil) orantılı olarak, encümen kararı ile yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebileceği hükme bağlanmıştır.

Anayasanın 10 uncu maddesinde yer alan yasa önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir.

Kuralla, büyükşehir belediyelerinde çalışan personelin niteliklerini ve buna bağlı olarak iş başarılarını artırmalarının teşvik edilmek istendiği anlaşılmaktadır.

Buna göre, görevlerinde olağanüstü gayret ve çalışmalarıyla başarılı olan memurların tespiti, büyükşehir belediyesi memurlarını da kapsamına alan 657 sayılı Yasa'da gösterilmiş

olan usule göre yapılacağından, bu tespitte keyfilikten söz edilemez. Ayrıca, ikramiye verilecek olanların toplam memur sayısının %10'u ile sınırlandırılması da Yasa koyucunun takdir alanı içindedir. Ayrıca, bu tespitle yapılan sıralama sonucunda %10 grubuna giren memurlarla, %10'a giremeyen memurların başarı durumları gözetildiğinde, kuralda Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesine de aykırılık yoktur.

Öte yandan, ikramiye başarı durumuna bağlı olarak ödenebileceğine göre, bunun büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşan ve bir karar organı olmayıp Belediye Meclisi'nce alınan kararların uygulayıcısı konumundaki **encümen** tarafından belirlenmesinin Anayasa'nın 2. ve 127. maddelerine aykırı bir yönü de bulunmamaktadır. Bu konudaki belirlemenin, teknik anlamda büyükşehir belediye meclisi tarafından alınması gereken bir **"karar"** niteliğinin olmadığı da açıktır.

Belirtilen nedenlerle, iptali istenilen ibareler Anayasa'nın 2., 10., 11. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

I- Yasa'nın 23. Maddesinin İkinci Fıkrasının İkinci Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatının %75 ve %25 oranları esas alınarak dağıtıldığında Anadolu'daki büyükşehir belediyelerine haksızlık yapıldığı, böylece yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması ilkesine aykırı hareket edildiği, ayrıca daha önce Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş bir düzenlemenin yeniden yapıldığı belirtilerek düzenlemenin Anayasanın 2., 11., 127. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın "Büyükşehir belediyesinin gelirleri" başlıklı 23. maddesi büyükşehir belediyesinin gelirlerini düzenlemektedir. Bu gelirlerden biri maddenin birinci fıkrasının (b) bendindeki *"Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak %5 pay"* dır.

Maddenin ikinci fıkrasının birinci tümcesine göre Bakanlar Kurulu, bu bentteki %5 oranını iki katına kadar artırmaya veya kanuni haddine kadar indirmeye yetkilidir. İptali istenilen tümcede ise, bu payın %75'i bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan %25'inin ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılacağı belirtilmektedir. Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığı'na yapılır.

Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında, Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organları ile yönetim makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı öngörülmüştür. Bu kural gereğince, yasama organı yapacağı düzenlemelerle daha önce aynı konuda verilen Anayasa Mahkemesi kararlarını göz önünde bulundurmamak, bu kararları etkisiz

kılacak biçimde yasa çıkarmamak, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilen kuralları tekrar yasalaştırmamak yükümlülüğündedir.

İptali istenilen tümcede, büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak %5 payın büyükşehir belediyeleri arasında dağılımı düzenlenmiştir. Buna göre, daha önce % 40 ve % 60 olup, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen bu oran yeni düzenleme ile sırasıyla %75 ve %25 olarak belirlenmiştir. Böylece, daha önce büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamı üzerinden belirlenen pay yeni düzenleme ile ilgili büyükşehir belediyesi açısından artmış durumdadır. Bu durumda Anayasa'nın 153. maddesine aykırı bir düzenlemenin varlığından söz edilemez.

Anayasa'nın 127. maddesinin son fıkrasının son tümcesinde mahalli idarelere "...görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır" denilmiş, aynı maddenin üçüncü fıkrasının son tümcesinde de "Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir" kuralına yer verilmiştir. Buna dayanılarak halen büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş on altı belediye bulunmaktadır. Bunlar arasında nüfus, yüz ölçüm, sanayileşme, alt yapı sorunları veya gelir kaynakları açısından farklılıkların olması doğaldır. Ancak Anayasa'da bu verilere bağlı bir görev ve gelir kaynağı teminine dair ayrıntıya yer verilmemiştir. Bu durumda, mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlama konusunda yasa koyucunun, anayasal ilkelere bağlı kalmak koşuluyla taktir hakkı bulunmaktadır.

5216 sayılı Yasa ile yapılan yeni düzenleme sonucunda, bir yandan büyükşehir belediyesi sınırları idari işlemle genişletilebilirken, diğer yandan İstanbul ve Kocaeli için büyükşehir belediyesi sınırları tüm il sınırları olarak tespit edilmiş, diğer büyükşehir belediyeleri için de 50, 30, 20 km.lik yarıçap esas alınmak suretiyle sınırlar genişletilmiş bulunmaktadır. Buna bağlı olarak nüfusun yoğun olduğu bölgelerdeki büyükşehir belediyelerinin hizmet verme durumunda olduğu alan sınırlarının daha fazla arttığı söylenebilir. Bu nedenle, bu sınırlar içerisinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %5'lik kısmından büyük bir oranının ilgili büyükşehir belediyesi hesabına aktarılması, geri kalanının da büyükşehir belediyeleri arasında nüfuslarına göre paylaştırılmasında Anayasa'ya aykırı bir yön görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 11., 127. ve 153. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İ- Yasa'nın 24. Maddesinin (n) Bendinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, bentteki "kamu yararı" kavramının sınırlarının belli olmamasına bağlı olarak, büyükşehir belediyesine verilen bu yetkinin sınırsız ve ölçüsüz olması nedeniyle yasama yetkisinin devri anlamına geldiğinden düzenlemenin Anayasa'nın 2., 7. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen bentte, büyükşehir belediyesinin giderleri arasında, *"Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri"* de sayılmıştır.

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci fıkrasında, mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olarak tanımlanmışlardır.

Anayasa Mahkemesi'nin 16.7.1990 günlü, E:1990/1; K:1990/21 sayılı kararında da belirtildiği üzere, Anayasa, il, belediye ya da köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarının, neler olduğunu belirlememiş, bunun saptanmasını yasaya bırakmıştır. Yasakoyucu anayasal ilkeler çerçevesinde kendi takdiri ile mahalli müşterek ihtiyaç olarak nitelediği bir hizmetin görülmesini yerel yönetimlere bırakabilir. Bunun doğal sonucu olarak yerel yönetimlerin giderlerinin de mahalli müşterek nitelikli görevleriyle bağlantılı hizmetleri nedeniyle doğmuş olması gerekir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, tüm eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunu başlıca geçerlilik koşulu sayan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurmayı amaçlayan ve bunu geliştirerek sürdüren, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, insan haklarına saygı duyarak bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, hukuk güvenliği sağlayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa'nın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Hukuk güvenliği, kurallarda belirlilik ve öngörülebilirlik gerektirir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi bir zorunluluktur.

Yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri büyükşehir belediyesi için bir gider kalemi oluştururken, bunun ölçütünün mahalli müşterek ihtiyaç olması gerekir. İptal istemine konu düzenlemeyle mahalli müşterek ihtiyaç ölçütünün dışlanarak harcamanın kamu yararı görülmesi ölçütüne bağlanması, bu suretle sözkonusu kalemi oluşturan alanın büyükşehir belediyesi adına harcama yetkisine sahip olanların taktirine bırakılarak yönetsel ve yargısal denetiminin etkisizleştirilmesi ya da zorlaştırılması sonucunu doğurur. Kuralı uygulayıcı makamda bulunanlarla, kural uyarınca yapılan giderleri denetleyici konumundaki kişilere göre farklı değerlendirme ve sonuçlara yol açabilecek olan düzenlemenin, belirlilik unsuru açısından hukuk güvenliği ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı açıktır.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasanın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir. Kuralın iptaline karar verildiğinden 7. ve 11. maddeler yönünden ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

J- Yasa'nın 25. Maddesinin Birinci Fıkrasındaki "yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde" Bölümünün İncelenmesi

Dava dilekçesinde, fıkradaki "yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde" bölümünün, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin özerkliklerini ortadan kaldıracak nitelikte olduğundan Anayasa'nın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

"Büyükşehir belediye bütçesi" başlıklı maddedeki bölümün yer aldığı fıkra, büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçelerin büyükşehir belediye meclisine sunulacağı ve bunların büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edileceği belirtilmektedir.

Maddenin iptal istemine konu edilmeyen fıkralarında, büyükşehir ile ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinin, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanacağı ve tek bütçe halinde bastırılacağı öngörülmekte, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken büyükşehir belediye meclisinin yetkili olduğu konular dört başlık altında sayılmakta, daha sonra büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştay'a itiraz edilebileceği, Danıştay'ın da itirazı otuz gün içinde karara bağlayacağı belirtilmektedir. Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda ise Belediye Kanunu'na gönderme yapılmaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir. Kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Maddenin üçüncü fıkrasının son tümcesinde "...Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir." denilmek suretiyle büyük yerleşim yerlerinde büyükşehir belediyesi kurulması mümkün hale getirilmiştir. Büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliği devam ettiğinden, mahalli müşterek ihtiyaçların boyut ve önemine bağlı olarak belediyeler arasında yetki ve sorumluluk paylaşımı ile büyük şehrin tamamının ilgilendiren konularda büyükşehir belediyesinin kimi yetkilerle donatılması doğaldır.

5216 sayılı Yasa'da, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kararlarının büyükşehir belediye başkanı veya büyükşehir belediye meclisinin denetiminden geçirilmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede, imara ilişkin kararlarla bütçeye dair olanların esasen ilçe ve ilk kademe meclislerinden oluşan büyükşehir belediye meclisince kabul edilmesi benimsenmiştir. Böylece, büyükşehir belediye bütçesi ilçe ve ilk kademe bütçeleriyle birlikte görüşülüp tek bütçe haline dönüştürülerek bastırılmaktadır.

İptali istenen bölüm, üçüncü fıkra da dört bent halinde büyükşehir belediye meclisine tanınan yetkilerle birlikte ele alındığında, bunun büyükşehir belediyesi ile diğer belediyeler arasında bütçe açısından bir bütünlük oluşturmaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu bakımdan olası bir değişikliğin yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlanması amacıyla bu

konuda zaten yetkisi bulunan büyükşehir belediye meclisi tarafından değiştirilmesi, büyükşehir belediyesi kurulmasında güdülen amaçla birlikte değerlendirildiğinde özerkliği bozacak nitelikte görülmemiştir. Kaldı ki, maddenin son fıkrası gereğince, büyükşehir belediye meclisi tarafından bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı ilçe ve ilk kademe belediyeleri on gün içinde Danıştay'a itiraz edilebileceklerdir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

K- Yasa'nın 26. Maddesinin Birinci Fıkrasının Birinci Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, büyükşehir belediyesinin hangi konularda şirket kurabileceğinin anayasaya uygun biçimde hizmet alanları itibarıyla sayılmadığı, böylece büyükşehir belediyelerinin bütün hizmetlerinin şirketler vasıtasıyla görülmesine olanak sağlandığı, bir yasama işlemi ile oluşturulan herhangi bir kamu hizmetinin idari bir işlemle fiilen özel hukuk kişilerine gördürülmesinin mümkün olmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 11. ve 47. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Tümcede büyükşehir belediyesine, kendilerine yüklenilmiş olan görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketi kurabilme olanağı verilmektedir.

Anayasa'nın devletleştirme ve özelleştirmeye ilişkin 47. maddesinin son fıkrası, Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilirliğinin veya devredilebilirliğinin kanunla belirleneceğini öngörmektedir.

İptali istenilen kural, büyükşehir belediyelerinin kendilerince yürütülen veya yürütülmesi öngörülen hizmetlerden hangilerini özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırabileceklerini veya devredebileceklerini değil, kendi görev ve hizmet alanlarında, bazı idari koşulları yerine getirerek "özel hukuk tüzel kişisi" biçiminde, etkinlikleri tamamen özel hukuk kurallarına göre gerçekleştirilen, özel hukuk kişileri gibi yönetilen sermaye şirketi kurabileceklerini öngörmektedir.

Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 47. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

Öte yandan, Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrası hükmü, Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesini zorunlu kılmaktadır.

Buna göre, iptali istenilen kuralda büyükşehir belediyelerince kurulabileceği öngörülen sermaye şirketlerinin çalışma konularının, büyükşehir belediyelerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları asli ve sürekli görevleri dışında kalan alanlarda, sermaye şirketleri aracılığıyla yürütülmeye uygun nitelikteki (piyasa şartlarının gözetileceği) görev ve hizmetler olacağına kuşku bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesinde belirtilen mahalli müşterek ihtiyaçlardan Anayasa'nın 128. maddesi kapsamı dışında kalanlarının büyükşehir belediyeleri tarafından sermaye şirketleri aracılığıyla yürütülebileceği sonucuna varıldığından, kural Anayasa'nın 2., 11., maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Tülay TUĞCU, Fulya KANTARCIOĞLU ve Şevket APALAK bu görüşe katılmamışlardır.

L- Yasa'nın 27. Maddesinin Birinci Fıkrasının Son Tümcesi ile Altıncı Ve Yedinci Fıkralarının İncelenmesi

1- Maddenin Birinci Fıkranın Son Tümcesi

Dava dilekçesinde, tüzel kişiliğe sahip kurumların anlaşmazlıkları yargı yerlerine taşıma hak ve yetkileri varken, yönlendirici ve düzenleyici karar alma yetkisi tanımak suretiyle büyükşehir belediyesine yargı mercilerine tanınan ihtilafları çözme yetkisi tanındığı, böylece diğer belediyelerden üstün konuma getirildiğinden kuralın Anayasanın 9., 36. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

"Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon" başlıklı maddenin birinci fıkrasının ilk cümlesinde, büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyonun büyükşehir belediyesi tarafından sağlanacağı belirtilirken, iptali istenilen cümlede, büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilaf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisinin yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkili olduğu vurgulanmıştır.

Anayasa'nın 9. maddesinde yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı; 36. maddesinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu; 127. maddesinin ikinci fıkrasında ise, mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği ifade edilmektedir. "Yerinden yönetim ilkesine uygun olma" ibaresiyle yerel yönetimlerin tüzel kişiliğe sahip olması, görevli organlarını seçmeyle bu organların da karar alabilme yetkisine sahip olmaları anlaşılmakta, bu bakımdan bunların özerk kurumlar oldukları vurgulanmaktadır.

Genel açıklamada açıklanan gerekçeler çerçevesinde, büyükşehir belediyesini bir bütün olarak ilgilendiren sorunlarla ilgili olarak düzenlemenin, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili çıkabilecek ihtilafların, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinin üyelerinden oluşan büyükşehir belediye meclisince çözümlenmesine imkan tanındığı, bu durumun büyükşehir belediyesi kurulması amacına yönelik olduğu sonucuna varılmaktadır. Nitekim, madde gerekçesinde de, büyükşehir belediye meclisine verilen bu yetkinin ilçe ve ilk kademe belediyeleri açısından mutlaka uyulması zorunlu kararlar olmadıkları ifade edilmiştir.

Öte yandan, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında, hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili çıkabilecek ihtilafların yargı yoluna gidilmeden çözümüne katkı sağlamayı amaçlayan düzenlemeye dayanılarak alınabilecek yönlendirici veya düzenleyici nitelikteki bir büyükşehir

belediye meclisi kararının yargı kararı gibi değerlendirilmesine olanak bulunmadığı gibi, bu tür kararlara karşı yargı yolunu engelleyen bir durum da söz konusu değildir.

Bu nedenlerle kuralın Anayasa'nın 9. 36. ve 127. maddelerine aykırı bir yönü yoktur. İptal isteminin reddi gerekir.

2- Altıncı ve Yedinci Fıkralar

Dava dilekçesinde, iptali istenilen kurallarla öngörülen yetkilerin bağlı kuruluşların tüzel kişilikleri ile bağdaşmadığı, onların bağımsız karar alma yetkilerini etkisizleştirdiği belirtilerek kuralların Anayasa'nın 2., 11. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Yasa'nın 27. maddesinin altıncı fıkrasında; büyükşehir belediye başkanının onayı ile büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşların birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilecekleri ve bu ödünç vermeye faiz uygulanmayacağı hükme bağlanmaktadır. Aynı maddenin yedinci fıkrasına göre, yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlardan birini veya birkaçını ilgilendirmesi ve tek elden yapının maliyetleri düşüreceğinin anlaşılması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde, yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında ise alacak olarak gösterilir.

3030 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyelerinin kurulduğu kentlerde iki ayrı kamu tüzel kişiliği daha tesis edilmiştir. Bunlar su ve kanalizasyon hizmetleri ile kent içi toplu taşımacılık ve gaz hizmetlerine ilişkin kuruluşlardır. Bunlar, ana kent hizmet alanında belirli bir veya birkaç hizmet üzerine kurulu uzman, teknik kuruluşlar olup büyükşehir belediyesine bağlı özel amaçlı kamu kuruluşları olarak ifade edilebilir.

Büyükşehir belediyesi statüsünde olmayan bir belediye, görev alanına giren hizmetleri bizzat kendisi yerine getirebilirken büyükşehir belediyesinde hizmetlerin yer ve hacim olarak daha fazla olması nedeniyle bağlı işletmeler eliyle görülmesi daha uygun görülmek suretiyle, anılan kamu tüzel kişilikleri birer işletme olarak kurulmuştur. Bu kuruluşlardan birinde nakit ihtiyacı hasıl olması durumunda, bunun diğer aracılığıyla karşılanmasını amaçlayan düzenleme, bağlı kuruluşların bağımsız karar alma yetkilerini etkisizleştirdiği biçiminde yorumlanamaz. Zira bu kuruluşlar zaten büyükşehir belediyesinin bağlı kuruluşu olduğundan, yerel yönetim biçimi olarak büyükşehir belediyesinin sahip olduğu özerkliğe sahip değildirler. Dolayısıyla ulaşım ile ilgili olarak metro çalışmalarında nakit darlığı durumunda su ve kanalizasyon idaresinde mevcut meblağın belli bir süre kullanılması ile işin tamamlanmaya çalışılmasında olduğu gibi, mahalli müşterek ihtiyacın bir an önce giderilmesi önem kazanmaktadır.

Büyükşehir belediyesi bağlı kuruluşlarıyla birlikte mahalli müşterek ihtiyaçların yerine getirilmesi ile görevli olduğuna göre, bunların maliyetleri düşürecek biçimde tek elden yapılabilmesi Anayasanın 127. maddesinde öngörülen özel yönetim biçiminden kaynaklanmaktadır. Kaldı ki, yatırım tek elden yapılmakla birlikte, ilgili kısım diğer kuruluş aleyhine borç, yatırımcı kuruluş da alacak olarak kaydedilecektir.

Bu nedenlerle kurallar Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

M- Yasa'nın 28. Maddesindeki "bu kanuna aykırı olmayan" ibaresinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde, Büyükşehir Belediye Kanunu'na diğer yasalar karşısında üstün bir statü verilerek Anayasa gibi bir konuma sokulduğu, ibare madde metninden çıktığında asıl amaç olan Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanabileceği ifade edilerek ibarenin Anayasanın 2., 11., 87. ve 88. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5216 sayılı Kanun'un 28. maddesinde, Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na aykırı olmayan hükümlerinin ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Madde gerekçesinde "Kanun'un büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kuruluş ve sınırları, görev, yetki ve sorumlulukları, organları, teşkilât ve personeli ile malî konular hakkında hükümler getirdiği vurgulanarak, bu Kanun'da özel hüküm veya düzenleme bulunmayan diğer hususlarda, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunlardaki hükümler büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanacaktır" denilmiştir.

Anayasa'nın 87. maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri sayılmış; 88. maddesinde ise kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi usulü düzenlenmiştir.

İptal konusu ibarenin de yer aldığı fıkra ile yasalar arasında altlık üstlük ilişkisinin öngörülmediği, öncelikli uygulanması gereken özel yasada hüküm bulunmayan hallerde Belediye Kanunu ve ilgili diğer kanunların uygulanmasının öngörülmesi karşısında, kural Anayasa'nın 2. ve 11. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 87. ve 88. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

N- Yasa'nın Geçici 2. Maddesinin Birinci, İkinci, Üçüncü, Altıncı ve Yedinci Fıkralarının İncelenmesi

1- Maddenin Birinci Fıkrası

Dava dilekçesinde, büyükşehir belediyesinin sınırının bazı yerlerde il mülki sınırları, bazılarında ise 50, 30 ve 20 km yarıçaplı bir daire esas alınarak saptanmasının büyükşehir belediyesini mahalli müşterek ihtiyaçları karşılayan bir kuruluş olmaktan çıkararak bölgenin ve ilin ihtiyaçlarını karşılayan ve böylece merkezi idareye bağlı il yönetimlerince yerine getirilmesi gereken görevleri üstlenen bir kuruluş haline getirdiği; bu yöntemle yapılan sınır tespitiyle ilçelerin bir kısmının büyükşehir belediyesinin sınırları içinde, bir kısmının ise bu sınır dışında kaldığı, hizmetin gerekleriyle ekonomik ve coğrafi şartların dikkate alınması nedeniyle bu tür ilçelerde hizmetlerde verimlilik, adalet ve eşitliğin sağlanamadığı ifade edilerek düzenlemenin Anayasa'nın 123. ve 127. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Geçici 2. maddenin birinci fıkrasında;

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınıridir. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu birmilyona kadar olan

büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu birmilyondan ikimilyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı otuz kilometre, nüfusu ikimilyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur." denilmektedir.

Anayasa'nın 123. maddesinde "idarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği" başlığı altında idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanacağı; kamu tüzelkişiliğinin ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulacağı, belirtilmiş; 127. maddesinde, yerel yönetimlerin tanımı yapıldıktan sonra organlarının yasada gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulacağı; ikinci fıkrasında, yerel yönetimlerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği; üçüncü fıkrasında, yerel yönetim seçimlerinin Anayasa'nın 67. maddesindeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı öngörülmüştür. Fıkranın son tümcesinde, kanunla büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceği vurgulanmıştır.

Anayasa'nın 127. maddesinin üçüncü fıkrasının son tümcesinde yer alan "*Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*" ifadesiyle büyük yerleşim merkezlerinin sınırları üzerinde durulmamış, dolayısıyla bu konu kanuna bırakılmıştır. Nüfus kriteri, hizmetin gerekleri ile ekonomik ve coğrafi şartlar büyükşehir belediyesi kurulmasını etkileyen faktörler içerisinde yer aldığına göre, yasakoyucunun taktirine bağlı olarak büyükşehir belediyesi sınırların belirlenmesinde buralara yakın ilçe, belediye ve köylerin dikkate alınması gerekebilir. Düzenleme ile bir kısım büyükşehir belediyeleri için il mülki sınırı, diğerleri için ise objektif sayılabilecek bir ölçüyle büyükşehir belediyesi sınırı belirlenmiştir. İstanbul ve Kocaeli'nin toprak büyüklüğü, barındırdıkları nüfus ve bunun dağılımı ile coğrafi yapısı birlikte değerlendirildiğinde, bu yerler için mahalli müşterek ihtiyaç ve sorunların hemen hemen il sınırları içerisinde ilgilendirdiği, diğer büyükşehirlerde de bunları büyükşehir belediyesi çevresini önemli ölçüde etkilediği gözetilerek, büyükşehir belediyesi sınırlarının yeniden tespit edilmesinde Anayasanın anılan maddelerine aykırı bir yön görülmemiştir.

Nitekim, aynı maddenin iptal konusu edilmeyen 4. fıkrasında, "*Birinci fıkra gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları içinde kalan belediye ve köyler ile, büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin mücavir alan sınırları içerisinde bulunan köylerden; birinci fıkra belirtilen mesafelerin dışında kalan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir*" denilmek suretiyle, büyükşehir belediyesine alınan ilçelerin mülki sınırları içerisinde kalan belediye ve köyler ile, belediyelerin mücavir alan sınırları içerisindeki köylerin büyükşehir belediyesine katılması yolu açılmış, böylece çıkabilecek sorunlar kısmen giderilmiştir.

Diğer taraftan Yasa'ya 5390 sayılı Yasa ile getirilen Geçici Madde ile;

"5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları içinde kalan, ancak aynı fıkra belirtilen sınırlar dışında olan belediye ve köyler, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı

ve İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir.

5216 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince merkezleri büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırları içine giren belediye ve köyleri, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki yıl içinde belediye meclisi veya mahalle ihtiyar heyetinin kararı ve büyükşehir belediye meclisinin görüşü üzerine İçişleri Bakanlığının onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın, eski statüleriyle, büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılabilir..." denilmek suretiyle, iptal gerekçesinde dile getirilen ve yarıçap hesabıyla yapılan büyükşehir belediyesi sınırları sonucunda oluşabilecek sorunların, ilgili belediye meclisi veya köyün ihtiyar heyetinin talebine bağlı olarak bir mahallin büyükşehir belediyesi içine veya dışına alınması yoluyla çözüme kavuşturulduğu görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 123. ve 127. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

2- Maddenin İkinci, Üçüncü, Altıncı ve Yedinci Fıkraları

Dava dilekçesinde, söz konusu düzenlemelerin, seçimlerden sonra büyükşehir belediye meclisine yeni katılımları mümkün kılarak seçimlerde oluşmuş temsilcilerin sayı ve oranını değiştirdiği, köylerin tüzel kişiliklerini kaldırdığı, bunların muhtar ve ihtiyar heyetinin mahalle muhtar ve heyeti olarak ilk mahalli seçimlere kadar görevlerinde kalmasını sağlamak suretiyle kişileri seçilmedikleri görevlere taşıdığı, orman köylerinin imar bakımından büyükşehir belediyesi mücavir alanı sayılmasının orman köylerinde imar konusundaki idari işlemlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılacağı anlamına geldiği bu nedenlerle kuralların Anayasa'nın 2., 67., 127. 169. ve 170. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Maddenin iptali istenilen ikinci fıkrasında, birinci fıkraya göre belirlenen yeni büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçelerin büyükşehir ilçe belediyeleri, beldelerin de büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline geleceği belirtildikten sonra, bunlar hakkında Büyükşehir Belediyesi ve Belediye Kanunu'nun belediyelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına veya başka bir belediyeye katılmasına ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı ifade edilmiştir. Burada sözü edilen hükümlerden katılmaya ilişkin 5216 sayılı Yasa'nın 6. maddesi ile 5393 sayılı Yasa'nın 8. maddesinin kastedildiği anlaşılmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında, büyükşehir belediye sınırları içinde kalan köylerin tüzel kişiliğinin sona ererek mahalleye dönüşeceği; bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesinin büyükşehir belediye meclisince belirleneceği; orman köylerinin tüzel kişiliğinin devam edeceği; ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köylerin imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılacağı hükme bağlanmıştır. 5390 sayılı Yasa ile getirilen Geçici Maddenin üçüncü fıkrasında da, 5216 sayılı Kanunun geçici ikinci maddesine göre büyükşehir sınırları içinde kalan orman köylerinin tüzel kişiliğinin devam edeceği, ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köylerin imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılacağı tekrarlanmıştır.

İptali istenen altıncı fıkra hükmü ile, maddenin birinci fıkrası ile belirlenen sınırlar içinde kalıp, ikinci fıkra gereğince büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi haline gelen belediyelerin organlarının büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi

organları; köy muhtarı ve ihtiyar heyetinin ise mahalle muhtarı ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler seçimlerine kadar devam edeceği vurgulanmıştır.

Maddenin iptali istenilen yedinci fıkrasında ise, tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları hak, alacak ve borçlarının mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredileceği hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 123. maddesinin son fıkrasında "*Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulur*" denilmektedir. Buna göre, kamu tüzelkişi kanunla, ya da kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle kurulabilir. Aynı şekilde, yetki ve usulde paralellik ilkesi uyarınca bunların kaldırılmaları da kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak idari işlemle olabilir.

Anayasanın 127. maddesinde, mahallî idarelerin il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri oldukları; kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirtildikten sonra maddenin üçüncü fıkrasında, seçimlerinin 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı öngörülmüştür. Anayasanın 67. maddesindeki konuyla ilgili esaslara bakıldığında maddenin ikinci fıkrasında, seçimler ve halkoylamasının serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılacağı, altıncı fıkrada ise, seçim kanunlarının temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenmesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

İptali istenen kurallara göre, maddenin birinci fıkrası gereğince yeniden sınırları çizilen büyükşehir belediyelerinde, genişlemeye bağlı olarak büyükşehir belediyesine dahil olan ilçe ve belde belediyelerinin tüzel kişilikleri devam etmekle birlikte statüleri ilçe veya ilk kademe belediyesine, orman köyleri dışındaki köyler tüzel kişiliklerini kaybederek mahalleye dönüştürülmekte, orman köyleri ise büyükşehir belediyesi mücavir alanı sayılmakta, büyükşehir belediyesine dahil edilen mahalli idarelerin organlarının ilçe veya ilk kademe belediyesi ya da mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli seçimlere kadar görevlerine devamı sağlanmakta, ayrıca tüzel kişiliği kalkan köylerin malvarlıkları, hak, alacak ve borçlarının katıldıkları belediyeye devri düzenlenmektedir.

Tüzel kişiliğin kazanılması veya kaybı konusundaki Anayasanın 123. maddesindeki ilke ile, 127. madde uyarınca büyükşehir belediyesi kurulmasındaki amaç birlikte değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyesi sınırları içine dahil olan belediyelerin statülerinin büyükşehir belediyesine bağlı hale getirilmesi, köylerin ise mahalleye dönüştürülmelerinde Anayasanın anılan maddelerine aykırı bir yön bulunmamaktadır. Tüzel kişiliğin her halde muhafazası büyükşehir kurulmasındaki amaçla olduğu kadar, 123. maddenin yorumuyla da bağdaşmaz. Öte yandan, katılmalar sonucu büyükşehir belediye meclisinin sayı ve oranının değişmesi, katılan yerlerin büyükşehir belediye meclisinde temsili ni amaçlamaktadır. Aksi taktirde, bir yandan katılımı gerçekleştirmek diğer yandan ise katılanları, parçası haline geldikleri büyükşehir belediyesinde temsilden yoksun bırakmak anlamına gelir ki, bu

Anayasanın 67. ve 127. maddeleriyle bağdaşmaz. Ayrıca, büyükşehir belediyesine katılan mahalli idarelerinin organlarının ilk mahalli idareler genel seçimlerine kadar görevlerine devam edecek olması onların kazanılmış haklarıyla ilgili olup, kişileri seçilmedikleri görevlere taşıma olarak değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle iptali istenen kurallar Anayasa'nın 2., 67. ve 127. maddelerine aykırı değildir.

Öte yandan, Anayasa'nın 169. maddesinin birinci fıkrasında, *"Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerine yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir"* denilmiş, müteakip fıkralarda da ormanların korunmasına dair hükümlere yer verilmiştir. 170. maddesinde ise, *"Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31.12.1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir. Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır. Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır"* şeklinde hüküm öngörülmüştür.

İptali istenilen düzenlemeler nedeniyle, büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil edilen orman alanlarının korunması konusunda Anayasa ve yasalardaki ayırık hükümlerle, bu konuda merkezi idareye tanınan görev ve yetkilerde herhangi bir değişiklik olmadığından, orman köylerinin imar bakımından büyükşehir belediyesi mücavir alanı sayılması şeklindeki düzenlemeden orman sınırlarında daraltma yapıldığı anlamı çıkarılamaz. Nitekim, geçici maddenin iptal istemine konu edilen üçüncü fıkrasında, ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri açıkça saklı tutulmuştur. Esasen, bu nitelikteki yerlerin bir belediyenin sınırı veya mücavir alanı içinde halen kalmakta olabileceği dikkate alındığında, bunların ayrıca büyükşehir belediyesi sınırı veya mücavir alanı içine alınmasıyla merkezi idarenin koruma görevinde bir değişiklik meydana gelmeyeceği açıktır. Bu nedenlerle, kuralların Anayasa'nın 169. ve 170. maddelerine aykırı bir yönü de görülmemiştir.

Belirtilen gerekçelerle iptal isteminin reddi gerekir.

O- Yasa'nın Geçici 3. Maddesinin Üçüncü Fıkrasının Son Tümcesinin İncelenmesi

Dava dilekçesinde bu tümce ile ilgili olarak, Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin yasa ile düzenlenmesi gereken bir alanı işgal ettiğinden Bakanlar Kurulu kararının yasa yerini alacağı, oysa yasa ile düzenlenmesi gereken bir konuda yürütme organına genel, sınırsız, esasları ve çerçevesi belirsiz bir düzenleme yetkisi verilemeyeceği belirtilerek tümcenin Anayasa'nın 2., 7. 8. ve 11. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenen tümcede Bakanlar Kurulu'na, *"ilgili kuruluşların borç ödeme kapasitelerini de dikkate alarak ödenecek tutarları taksitlendirme, taksitlendirilen kısma Kanunun yayımını izleyen günden itibaren zam ve faiz uygulamama, bu borçların fer'i ve cezalarını geçmemek üzere indirim yapma"* yetkisi verilmektedir.

Maddeden, yapılacak takas mahsup ve kesinti işlemlerinin "ilgili kuruluş" ile "uzlaşma komisyonu" tarafından belirleneceği anlaşıldığına göre, ilgili kuruluştan kastedilenin "büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyelerinin bağlı kuruluşları veya sermayesinin %50'sinden fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketler" olduğu anlaşılmaktadır. Geçici 3. maddenin öngördüğü amaç ise anılan "ilgili kuruluşların" diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklarının, kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına mahsup edilmesine imkân sağlanmalıdır.

Buna göre, bu madde hükümleri uyarınca oluşturulan uzlaşma komisyonu ve ilgili kuruluş müştereken öncelikle, ilgili kuruluşların diğer kamu kuruluşları ile belediyelerden olan alacaklarını borçlarından düşecek, sonuçta bu (ilgili) kuruluşların (takas, mahsup işlemine konu olmayanlar da dahil) halen borcu var ise maddenin ikinci fıkrası gereği bunun, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının %40'ını geçmemek üzere kesinti yapmak suretiyle tahsili sağlanacaktır.

Bakanlar Kurulu ise bu müşterek belirleme sonucunu karara bağlayacak ve ayrıca kuralda öngörülen yetkiye sahip olacaktır.

Anayasanın 7. maddesinde *"Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez"* denilmektedir. Bununla birlikte genel nitelikteki bu kuralın Anayasanın diğer maddelerindeki özel kurallarla birlikte değerlendirilmesi gerekir. Buna göre yasama organının, sınırları belli edilen konularda yürütme organına düzenleme görevi verebilmesi mümkündür. Bunun için, temel ilkelerin yasakoyucu tarafından belirlenmiş olması, yürütme organına bırakılan yetkinin genel, sınırsız ve ölçütleri belirsiz olmayıp teknik ayrıntılarla sınırlı tutulması gerekir. Böyle bir düzenleme yasama yetkisinin devri anlamına gelmez.

İptali istenen tümce ile Bakanlar Kuruluna verilen yetki, bağlı kuruluş ve şirketleriyle birlikte büyükşehir belediyesinin borçlarının taksitlendirilmesi, bunlara faiz işletilmemesi veya ana borç dışındaki borçların silinmesi gibi tamamen teknik ayrıntılarla sınırlı olup, bunları genel, sınırsız, ölçütleri belirsiz bir düzenleme şeklinde nitelendirmek mümkün değildir. Belediyelerin genellikle borçlu oldukları da dikkate alındığında, belli bir tarihe kadar olan borçların ödenmesinde belli kolaylıklar sağlamaya yönelik sözkonusu düzenleme yasama yetkisinin devri şeklinde değerlendirilemez.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

V- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

10.7.2004 günlü, 5216 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Kanunu"nun:

A) 18. maddesinin birinci fıkrasının (L) bendi, 25.1.2007 günlü, E. 2004/79, K.2007/6 sayılı kararla iptal edildiğinden, bu bendin, uygulanmasından doğacak sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların önlenmesi ve iptal kararının sonuçsuz kalmaması için kararın Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASINA,

B) 24. maddesinin (n) bendine ilişkin iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu bendin yürürlüğünün durdurulması isteminin REDDİNE,

C) 1- 6. maddesinin birinci fıkrasının ikinci tümcesi ile ikinci fıkrasına,

2- 7. maddesinin, birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "... aynen veya değiştirerek ..." ibaresine, üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan "... ile birinci fıkra da sayılanlar ..." ibaresine ve (b), (c), (d) ve (e) bentlerine,

3- 8. maddesinin, üçüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü tümceleri ile beşinci ve altıncı fıkralarına,

4- 9. maddesinin, dördüncü fıkrasında yer alan "... bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ..." ibaresi ile beşinci fıkrasına,

5- 14. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinde yer alan "... olanlar dışındaki ..." ibaresine,

6- 22. maddesinin son fıkrasında yer alan "... toplam memur sayısının % 10'unu ve ... encümen kararıyla ..." ibarelerine,

7- 23. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesine,

8- 25. maddesinin birinci fıkrasının "... yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde ..." bölümüne,

9- 26. maddesinin birinci tümcesine,

10- 27. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesi ile altıncı ve yedinci fıkralarına,

11- 28. maddesinde yer alan "... bu kanuna aykırı olmayan ..." ibaresine,

12- Geçici 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, altıncı ve yedinci fıkralarına,

13- Geçici 3. maddesinin üçüncü fıkrasının son tümcesine,

yönelik iptal istemleri, 25.1.2007 günlü, E. 2004/79, K. 2007/6 sayılı kararla reddedildiğinden, bu madde, fıkra, bend, bölüm ve ibarelere ilişkin YÜRÜRLÜĞÜNÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE,

D) 6. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları hakkında 25.1.2007 günlü, E.2004/79, K.2007/6 sayılı kararlar karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu fıkralara ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

25.1.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VI- SONUÇ

10.7.2004 günlü, 5216 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Kanunu"nun:

A- 6. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının ikinci tümcesi ile ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

2- Üçüncü fıkrası, 2.7.2005 günlü, 5390 sayılı, Büyükşehir Belediyesi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle değiştirildiğinden, bu fıkra ile ilgili KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

3- Dördüncü fıkrası, 21.4.2005 günlü, 5335 sayılı, Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 28. maddesinin (m) bendinin (1)

numaralı alt bendiyle değiştirildiğinden, bu fıkra ile ilişkin KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, OYBİRLİĞİYLE,

B- 7. maddesinin;

1- Birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "... aynen veya değiştirerek ..." ibaresinin,

2- Üçüncü fıkrasının, (a) bendinde yer alan "... ile birinci fıkra da sayılanlar ..." ibaresi ile (b), (c), (d) ve (e) bentlerinin,

Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- 8. maddesinin, üçüncü fıkrasının ikinci ve üçüncü tümceleri ile beşinci ve altıncı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- 9. maddesinin, dördüncü fıkrasında yer alan "... bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ..." ibaresi ile beşinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

E- 14. maddesinin altıncı fıkrasının birinci tümcesinde yer alan "... olanlar dışındaki ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

F- 18. maddesinin birinci fıkrasının (L) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

G- 22. maddesinin son fıkrasında yer alan "... toplam memur sayısının % 10'unu ve..." ibaresi ile "... encümen kararıyla ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

H- 23. maddesinin ikinci fıkrasının ikinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

I- 24. maddesinin (n) bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

J- 25. maddesinin birinci fıkrasının "... yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde ..." bölümünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

K- 26. maddesinin birinci tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, Tülay TUĞCU, Fulya KANTARCIOĞLU ile Şevket APALAK'ın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

L- 27. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesi ile altıncı ve yedinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

M- 28. maddesinde yer alan "... bu kanuna aykırı olmayan ..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

N- Geçici 2. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, altıncı ve yedinci fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

O- Geçici 3. maddesinin üçüncü fıkrasının son tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

P- İptal edilen 24. maddesinin (n) bendinin doğuracağı hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edici nitelikte görüldüğünden, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMİ GAZETEDE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE,

25.1.2007 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	ye
Tülay TUĞCU	Haşim KILIÇ	Sacit ADALI
ye	ye	ye
Fulya KANTARCIOĞLU	Ahmet AKYALÇIN	Mehmet ERTEN
ye	ye	ye
A. Necmi ÖZLER	Serdar ÖZGÜLDÜR	Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

AZLIK OYU

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun bazı maddeleriyle birlikte 26. maddesinin birinci tümcesinin de iptali istenmektedir. Söz konusu madde belediyelere kendilerine yüklenmiş olan görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilme olanağı tanımaktadır.

Anayasa'nın 123., 127. ve 128. maddeleri idareyi, merkezi ve yerel yönetimler olarak tanımladıktan sonra bu yönetimlerin kendilerine verilen kamu hizmeti niteliğindeki görevlerini genel idare esaslarına göre yerine getireceklerini kurala bağlamıştır.

Yerel yönetimlerin bizzat yerine getireceği kamu görevlerini özel şirketlere devretmesi; bu hizmetleri genel idare ilkeleri dışında ticari kurallara göre çalışan özel hukuk kişilerine yaptıracağı sonucunu doğurmaktadır.

Bu durum aynı zamanda idarenin bütünlüğü kuralı gereği olan idari vesayetten kurtularak kamu hizmetlerini memur ve kamu görevlileri dışında yetki ve sorumlulukları özel hukuktan doğan kişilere gördürme olanağı sağlamaktadır.

Belirtilen nedenlerle kural, Anayasa'nın 123., 127. ve 128. maddelerine aykırı olduğundan iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan

Tülay TUĞCU

FARKLI GEREKÇE

Büyükşehir belediyesi, Anayasa'nın 127. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca oluşturulan yerel özel yönetim biçimi olup, bu belediye sınırları içerisinde ilçe ve ilk kademe belediyeleri de ayrı birer tüzelkişilik olarak yer almaktadırlar. Bunlar arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmamaktadır. Bu nedenle, 5216 sayılı Yasa'nın 7. maddesinde büyükşehir belediyesi ile başkanının ve ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrı ayrı sayılmıştır.

5216 sayılı Yasa'da büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısı gösterilmiştir. Bu meyanda Yasa'nın 17. maddesinin ikinci fıkrasında, Büyükşehir Başkanvekilliği ihdas edilmiş, bunun Belediye Kanunundaki usullere göre belirleneceği, ancak büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının büyükşehir başkanvekili olamayacakları öngörülmüştür. Yasa'nın gerekçesinde, bu düzenlemenin büyükşehir belediye başkanlığı ile ilçe ve ilk kademe belediye başkanlığının bir şahsın uhdesinde birleşmesinin önlenmesi amacıyla yapıldığı belirtilmiştir. Bu duruma göre, yasakoyucunun anılan makamların bir şahsın uhdesinde birleşmesinde kamu yararı görmediği anlaşılmaktadır.

Büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görev ve yetkileri kendi belediyelerinin sınırları ile sınırlı olduğundan, ayrı tüzelkişiliklere sahip bu belediyeler arasında hiyerarşik bir ilişki de bulunmadığı halde büyükşehir belediye başkanının yasada sayılan ve büyükşehir belediyesi sınırlarını kapsayan görev ve yetkilerinden bir veya birkaçının anılan belediye başkanlarına devretmesinin Anayasa'nın 127. ve 2. maddelerine aykırı olduğu görüş ve düşüncesiyle iptal kararına katılıyoruz.

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

A. Necmi ÖZLER

KARŞIOY GEREKÇESİ

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun dava konusu 26. maddesinde "Belediye kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilir" denilmektedir.

Anayasa'nın 6. maddesine göre hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağından belediyelerin sermaye şirketi kurabilmelerine izin verilebilmesi için, bunun anayasal dayanağının bulunması gerektiği açıktır.

Anayasa'nın 127. maddesinde, Mahalli İdarelerin; il belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri olduğu, 128. maddesinde de "Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceği belirtilmektedir.

Büyükşehir Belediyelerinin özel hukuk hükümlerine göre sermaye şirketi kurarak ticaretle uğraşmalarının, mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması kapsamında bulunmadığı, bunların genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gerektiğinde duraksanamaz. Bu durumda, büyükşehir belediyelerinin Anayasa'nın 128. maddesi bağlamında üstlendikleri kamu hizmetlerinin, özel hukuk tüzel kişileri olan sermaye şirketleri tarafından yürütülmesi olanaklı değildir.

Anayasa'nın 47. maddesi ile devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılabilmesine veya devredilebilmesine, bunların hangileri olduğunun kanunla belirlenmesi koşuluyla olanak tanınmakta ise de söz konusu kamu tüzelkişilerinin, kuracakları sermaye şirketleri ile bu hizmetleri doğrudan yürütmelerine izin verilmemektedir. Buna göre, belediyelerin kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında sermaye şirketi kurmalarının anayasal dayanağı bulunmadığı gibi bu konuda anayasal boşluktan söz etme olanağı da yoktur. Anayasa bir alanı düzenlemiş, usul ve esaslarını belirlemişse bu konuda ayrıca bir yasak konulmasına gerek bulunmamaktadır.

Öte yandan, dava konusu 26. maddede, belediyelerin kendilerine verilen görev ve hizmetlerden genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri özel hukuk hükümlerine göre kuracakları şirketler aracılığıyla yürütmelerine engel bulunmamasına karşın, çoğunluk gerekçesinde bir ayırım getirilerek belediyelerin ancak söz konusu görev ve hizmetler dışındaki alanlarda şirket kurabileceklerinin kabulü bu konuda hiçbir sınır getirmeyen madde içeriği ile bağdaşmamaktadır. Yorum ancak var olan bir kural için yapılabileceğinden Madde'ye yorum yolu ile içeriğinde olmayan bir anlamın yüklenmesi olanaklı değildir. Bu yola başvurulması da, Kural'ın Anayasa'ya aykırı olduğunu göstermektedir.

Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 47., 127. ve 128. maddelerine aykırı olduğu sonucuna varılan Yasa'nın 26. maddesinin iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

AZLIK OYU

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 26. maddesi yönünden.

Anayasa'nın;

123. maddesinde, idarenin bir bütün olduğu, kuruluş ve görevlerinin merkezden ve yerinden yönetim esasların dayandığı;

127. maddesinde, Kamu tüzelkişisi olan yerel yönetimlerin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasayla düzenleneceği, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerinde vesayet yetkisine sahip olduğu;

128. maddesinde Devletin ve diğer kamu tüzelkişilerinin Kamu hizmetlerini genel idare esaslarına göre asli ve sürekli görevlerini memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle göreceklerini kurala bağlamıştır.

Bu kurallar ve Anayasa'nın genel dizgesi içinde Devlet yapımızın önde gelen özelliği Devlet ve kamu kurumlarınca yürütülen veya yürütülmesi zorunlu olan kamu hizmetlerinin memurlar ve diğer kamu görevlilerince yerine getirilmesidir. Ayrıca, Devlet ve kamu tüzelkişiliği olgusunun Anayasal ilkeleri, bu oluşlar içinde kamusal nitelik içermiyen tüzelkişiliklere olanak vermemektedir.

Kamu tüzelkişisinin şirket kurmasıyla, yerel gereksinimler kamu tüzelkişilikleri dışında gördürülmekte ve böylece idarenin yapılanma biçimi ve yerinden yönetim ilkesiyle çelişilmekte, etkin vesayet denetimi ve dolayısıyla yargısal denetim nitelik değiştirmekte, asli ve sürekli görevin memur ve kamu görevlileri dışındaki kişilere gördürülmesi olgusu söz konusu olmaktadır.

Bu nedenlerle Anayasa'nın içerikleri yukarıda aktarılan maddelerine aykırı kuralın iptali gerekmektedir.

Açıklanan görüşlere kararın bu kısmına karşıyım.

Üye

Şevket APALAK

KARŞIOY YAZISI

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 18. maddesinin birinci fıkrasının (L) bendinin ve 24. maddesinin (n) bendinin iptaline ilişkin çoğunluk kararına aşağıdaki nedenlerle katılmıyorum:

A) 18. maddenin birinci fıkrasının (L) bendi

Kuralda, Büyükşehir belediye başkanının gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devredebileceği öngörülmüştür.

Yasanın 18. maddesinde sayılan Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri incelendiğinde, bunlardan bazılarının esasen başka bir belediye başkanına devredilmeye elverişli olmadığı görülmektedir. Kuralın metninde yer alan "gerektiğinde" sözcüğünün, devir edilmeye elverişli olma koşulunu ifade ettiği kuşkusuzdur. Ayrıca, görev ve yetkinin devrinin, büyükşehirin kapsadığı alan itibarıyla hem büyükşehir halkının, hem de ilgili ilçe veya ilk kademe belediyesi halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarının karşılanmasında etkinlik, verimlilik, sürat sağlanarak kamu yararının gözetilmesini amaçladığı açıktır. Bu açıdan bakıldığında, aynı zamanda büyükşehirin de sakinleri olan kimi ilçe ve ilk kademe belediyeleri halkını, büyükşehirin diğer bölgelerindeki vatandaşlara oranla daha yakından ve birinci derecede ilgilendirecek konularda Büyükşehir belediye başkanı görev ve yetkilerinin ilgili ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devredilmesi, Anayasanın 127. maddesinde düzenlenen mahalli idare anlayışına, demokratik ilkelere ve kamu yararına da uygun bir düzenlemedir.

Yetki devrinin hiyerarşik bir ilişki içinde mümkün olabileceği, bu nedenle iki belediye başkanı arasında yetki devri yapılamayacağı da söylenemez. Yetki devri, merkezi idare sistemi içinde hiyerarşik olarak üstün asta yetki devri biçiminde olabileceği gibi, aralarında hiyerarşik ilişki bulunmayan idare birimleri arasında da yapılabilir. Şu kadar ki, hiyerarşik ilişkide üst makam ast makama yetki devrederken ast makamın rızası ve mutabakatı aranmaz; buna karşılık hiyerarşik ilişki içinde olmayan iki idare arasında yetki devri, yasaların izin verdiği çerçevede, karşılıklı mutabakatla gerçekleştirilebilir. Buna göre, Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerinden bazılarının gerektiğinde ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devredilmesinin ancak her iki belediye başkanının rızası ve mutabakatı ile yapılabileceği, devralınan yetkilerin sadece devir alan belediye sınırları içerisinde geçerli olacağı, devir alan başkanın diğer ilçe ve ilk kademe belediyeleri üzerinde bu yetkileri kullanamayacağı açıktır.

Bu nedenlerle, kuralda Anayasaya aykırılık bulunmadığı ve iptal isteminin reddi gerektiği görüşündeyim.

B) 24. maddenin (n) bendi

Kuralda, büyükşehir belediyelerinin kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer projeler için harcamada bulunabilmesi öngörülmüştür.

Gelişen ve globalleşen dünya şartlarına ve ulusal sosyoekonomik dinamizme koşut olarak, bazıları orta büyüklükte bir ülke kadar çok nüfusu barındıran ve gerek yurt içi, gerek yurt dışı ilişkileri bakımından yoğun birer ticaret, kültür ve turizm odağı olan büyükşehirlerin mahalli müşterek ihtiyaçları da, belirli kalıplara bağlanamayacak kadar farklılaşmış ve çeşitlenmiştir. Yurt içi ve yurt dışı fuarlar, kardeş şehir uygulamaları, uluslar arası tanıtım, hatta ulusal dava olarak kabul edilmiş dış politika konularında, Büyükşehirlerin olanaklarından ve potansiyelinden yararlanılması kaçınılmazdır. Bu tür faaliyetlerin pek çoğunda, açıkça kamu yararı da bulunmaktadır. İptali istenen kural, bu gibi alanlarda Büyükşehirlere, geleneksel belediyeciliğin ötesinde, çağın gereklerine uygun kimi faaliyetler için harcama yapabilme olanağı tanımaktadır. Bu durum, Anayasanın 127. maddesinde yer alan, büyük yerleşim merkezleri için kanunla özel yönetim biçimleri getirilebileceği ilkesiyle de tam bir uyum halindedir.

Kuraldaki "kamu yararı" ölçütünün, Büyükşehir belediyesi adına harcama yetkisine sahip bulunanlarca yanlış takdir edilebileceği kaygısının ise, Anayasal bir iptal nedeni olarak kabulü mümkün değildir. Büyükşehir belediyesi de, bütün belediyeler gibi, işlemleri bakımından yargı denetimine tabidir. Kaldı ki, kuraldaki "kamu yararı" ölçütü, denetimi zorlaştırmamakta, aksine kolaylaştırmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, iptal isteminin reddi gerekir.

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT